

A BARTÓK ÉV JEGYÉBEN

XII. Magyar Karvezető Konferencia és Fiatalkarvezetők Versenye

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem és a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége – KÓTA szervezésében került megrendezésre a két napos rendezvény a Zeneakadémia Kupolatermében, 2016. március 19-20 között.

Fő támogató: az Emberi Erőforrások Minisztériuma volt.

Az ünnep megnyitó szavait *Dr. Vigh Andrea*, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem rektora mondta, méltatva annak jelentőségét, és további folytatására buzdítva. *Hartyányi Judit* emlékezett a 2002-ben indított első Karvezető konferenciára mely azóta is eredményesen működik köszönhetően *Kollár Éva* Liszt-díjas karnagy bátor kezdeményezésére.

A jubileumi esztendő egyik legnagyobb jelentőségű eseménye „A Bartók kritikai összkiadás” megindítása. E címmel tartott *Dr. Vikárius László* zenetudós a Bartók Archivum vezetője vetített képekkel alátámasztott érdekes előadást. Szinte hihetetlen, hogy egy-egy mű a megjelenés óta mennyi kiadást, és hány átdolgozást ért meg. Példaként említve: a *Tizenöt Magyar Parasztdal* 1914-es megjelenését követve 18 kiadást ért meg melyek kisebb-nagyobb változásokat rögzítettek. A változások különlegesen érdekes folyamatát mutatta be az előadó a *Kis kece lányom* egyik kedvelt népdalának során. Így rövid bepillantást nyerhetett a hallgatóság arról a hatalmas munkáról, amit az *Összkiadás* megvalósítása jelent.

Dr. Cseri Zsófia „Tiszta forrásból” címmel Bartók: Négy szlovák népdal c. vegyeskari kórusmű előadásainak kérdéseit vetette föl, CD-n felhangzó zenei alátámasztással. Mindenek előtt felhívta a figyelmet arra, hogy milyen érzékenyen reagált a szerző a környező népek dallamvilágára. Mennyire kifejező és egyedi a versszakok történéseinek dallami és szövegi kifejezése. Bár a fordítás hűen követi a szöveget, mégis finom elhajlás van a magyar szépirodalmi és a szlovák természetközeli megfogalmazásában. Az előadás, a ritmus, a tempo, a dinamika különösen precíz megfogalmazására hívta fel a gyakorló karnagy a figyelmet, hogy ne az egyéni szándékot, hanem a szerző elképzelését, a *tiszta forrást*. vegye figyelembe mindenki aki e remekmű előadását tűzte ki céljául. Nagy érdeklődéssel figyelte a hallgatóság mindazokat az érdekes eltéréseket amit a zenei bemutatások alkalmával négy különböző együttes és karnagyaik interpretálásának során lehetett észlelni.

A következő két előadás is Bartók kórusműveivel foglalkozott. Elsőként *Párkai István*: „Bartók férfikari” címmel tartotta előadását. Bevezetőként már megjegyezte, hogy Bartók első, 1903-ban 22 éves korában komponált műve éppen férfikari mű volt, ám a később komponált

férfikari művek is nehezek így azok előadására ritkábban kerül sor. Ez alkalommal a professzor az egyes művek ismertetése majd elemzése során felhívta a figyelmet – több esetben zongorán megszólaltatva – a nehezebb, kényes intonációs részletekre, mindezzel segítve a karvezetők munkáját.

Hangversenyeink műsorán az *Egyneműkarok*-ból való válogatás ifjúsági- és női karok előadásában már gyakran szerepel. *Dr. Kutnyánszky Csaba* előadása „Női szerepek Bartók kórusműveiben” sok példa megemlézésre adott alkalmat. Egyrészt Bartók életében szerepet játszott személyek: mindenek előtt az édesanya, híres művésznők és a feleségek személyében. Másrészt a kórusművekben, már címükben is megemlégett különböző hangulatkeltő leány szerepek, egyéniségek megjelenítése, sok kedves jelenséget elevenített fel a hallgatóságban.

Dr. Richter Pál előadása: „Bartók jelentősége a magyar és nemzetközi népzene kutatásban” címmel, a zenetudomány oldaláról világított rá Bartók jelentőségére, munkásságára, aki mint zeneszerző és tudós-népzene kutató, világviszonylatban elismert szakember.

Érzelmi hűrokat pendített egy különleges, valóban autentikus film bemutatása, *Birinyi József*: „*Eltölt tőlem már minden... Bartók nyomában Erdélyben.*” Az 1997-ben készült film eleven képsorokkal és zenével bizonyította a népzene gyűjtés különös értékét, történelmi jelentőségét és szépségét. A népzene kutató és filmproducer-rendező sokoldalúsága, a modern technika segítségével történelmi múltba vezette a nézőket.

Birinyi József fáradhatatlan utánjárással jutott el a kis székelyföldi *Kisgörgénybe*, a „világvégi” faluba – ahol rátalált az akkor még élő 95 éves idős *Szalay Bori* néniire, aki Bartók Bélának személyesen énekelte dalait. Kedves közvetlenséggel tudta szóra bírni az egykori énekest a „tisztá forrás” igaz

hordozóját, aki visszaemlékezett hogyan látta ő kislány korában Bartók Bélát. Ott ültek ismét az egykori iskola kertjében, az alatt az eperfa alatt ahol Bartók Béla ült népdal gyűjtése során. A néni azt is elmesélte miként őrizte meg „**Bartók Béla fáját**” a kivágás elől.

Elérzékenyülve csodálta a nézőközönség ezt az egyedi, megismételhetetlen élményt.

A jelenbe visszatérve „Bartók és a XXI. századi zeneszerzés kapcsolata” címmel tartottak kerekasztal beszélgetést *Hollós Máté* zeneszerző vezetésével. A résztvevők: *Beischer-Matyó Tamás* zeneszerző, *Fekete Gyula* zeneszerző, *Antal Laura* karnagy és *Somos Csaba* karnagy voltak. A karnagyok azt a szerény aggályukat említették, hogy sok helyen az amatőr együtteseknél a karnagyok még mindig nem mernek hozzányúl- ni a Bartók művekhez. A közönség is hozzászólt a beszélgetés folyama- tához, és éppen erre válaszul említettek már sok pozitív példát. Közös véleményként alakult ki, hogy Bartók zenéje a magyarság tükre, és a mi feladatunk minél szélesebb körben való megismertetése és megszólal- tatása.

A konferencia zárszavát, a KÓTA elnöke
dr. Mindszenty Zsuzsánna mondta

Ünnepi konferencia napot szenteltünk Bartók Béla emlékének, aki 135 éve született- csupán néhány nap választ el születése napjától. Bartók a XX. század egyik legeredetibb és legnagyobb hatású zsenije. Az emlék- évek mindig fölvetik a kérdést- valójában mi is a teendő egy emlékévben? Hiszen ha csak egy évforduló kedvéért idézzük fel egy nagy személyiség életét, művészetét, ha csak ilyenkor szorgalmazzuk népszerűsítését, mű- veinek előadását – az önmagában nem csak kevés, de szégyen is lenne. Bartók esetében bátran mondhatjuk, hogy erről nincs szó. Az elhangzó előadások nagyon sok irányból közelítették meg Bartók személyét, mun- káját, műveit, azok előadását, valamint Bartók művészetének továbbélé- sét napjainkban.

Élete és művészete minden korban időszerű- semmiképpen sem egy- szerűen muzeális emlékeket elevenítünk föl akkor, amikor egy konfe- renciát rendezünk a Bartók évforduló kapcsán. Ami számomra érdekes- sé tette ezt a mai napot, az az, hogy minden előadónál érezhető volt az időn és téren átívelő személyes kapcsolat Bartókhoz. Ma egy zenesz számára Bartók igazodási pont, etalon – ha úgy tetszik; függetlenül attól, hogy előadói oldalról, vagy tudományos oldalról közelít hozzá. Magyar- sága megkérdőjelezhetetlen, de ugyanígy megkérdőjelezhetetlen a nem- zetközisége is.

Pásztor Ditta amerikai barátnője, Agathe Fasset így fogalmazott:

„...Bartók tanár úr volt az eszményképe mindnyájunknak, szobra a nagyságnak és mindennek, ami új, felrázó és hitet lobbantó. (...) Nem én voltam az egyetlen, akinek Bartók mítosz és kultusz volt...”

Balogh Zoltán az Emberi Erőforrások Minisztere a Bartók év buda- pesti sajtótájékoztatóján januárban azt mondta: *Nem a magyarok teszik híressé Bartókot, hanem ő a magyarságot – „ami az egész világon ismert- té tesz bennünket, azt újra és újra fel kell fedeznünk ahhoz, hogy a miénk is maradjon”.*

Ez tulajdonképpen teljes mértékben egybevág a kodályi gondolattal is, miszerint „Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egy-kettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának.”

Reményeink szerint ez a mai konferencia is ezt a célt szolgálja: kiváló zenésztársaink osztották meg ma kutatásaikat, tapasztalataikat gondolataikat Bartókról velünk akik itt lehattunk és meghallgathattuk az előadásokat, a kerekasztal beszélgetést, láthattuk a filmet, gazdagodhattunk egymás gondolatai révén és tovább éltetjük a Bartóki eszményeket – nem csak az ünnep évében hanem a mindennapokban is.

Hadd zárjam a konferenciát még egy gyönyörű versrészlettel, ezúttal

Illyés Gyulát idézve:

„zene csak, zene csak, zene,
a bányamély ős hevével tele,
a „nép jövő dalával” álmodó
s diadalára ápoló,
úgy szabadító, hogy a börtön
falát is földig romboló,

az ígért üdvért, itt e földön,
káromlással imádkozó,
oltárdöntéssel áldozó,
sebezve gyógyulást hozó,
jó meghallóit eleve
egy jobb világba emelő zene.

A rendezvény méltó befejezését jelentette a

Bartók Koncert

Az Angelica Leánykar

előadásában megszólalt művek: *Tavaszi, Keserves, Leánynéző, Bolyongás, Jóságidéző, Elment a madárka, Ne láttalak volna, Isten veled.*

Vezényelt: **Gráf Zsuzsanna**

A Prelude Vegyeskar

Magyar népdalok 2.3.4. darabját adta elő: *A bujdosó, Az eladó lány, Dal.*

Vezényelt: **Kabdebó Sándor**

A magas színvonalon, átélt, szép előadásban megszólaló kórusművek méltó módon reprezentálták Bartók Béla utólérhetetlen művészetét. Öszinte elismerés övezte előadásukat.

A Konferencia rendezésért feltétlen köszönet illeti a támogatók, szervezők, rendezők együttműködését – Emberi Erőforrások Minisztériuma, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Szövetsége, és még néhány támogató. És köszönet a sokoldalú tudományos és ismeretterjesztő kategóriába sorolható előadások kiváló szereplőinek és közreműködőinek, akik élményszerűvé tették a Bartók év jegyében tartott rendezvénysorozatot.

Márkusné Natter-Nád Klára